COMMENTATIONIS
DE VITA AESCHINIS ORATORIS
PARS PRIOR

QUAM CONSENSU ET AUCTORITATE AMPLISSIMI ORDINIS PHILOSOPHORUM BEROLINENSIUM AD SUMMOS IN PHILOSOPHIA HONORES RITE CAPESSENDOS D. XVIII. MENS. IUNII A. MDCCCXLI HORA I. PUBLICE DEFENDET

FRID. EWALDUS STECHOW
SPANDOVIENSIS.

ADVERSARII ERUNT
HENRICUS OTTO JACOBI PHIL. CAND.
FRID. REINHARDUS STECHOW THEOL. CAND.
FRID. RUDOLFUS STECHOW IUR. STUD.

BEROLINI
FORMIS ACADEMICIS.

Cicero de opt. gen. orat. initio: ,,Optimus est orator, inquit, qui dicendo animos audientium et docet et delectat et permovet. Docere debitum est, delectare honorarium, permovere necessarium''. Quod si igitur permovere necessarium est, oratori licebit, immo potius opus erit operam dare, ut inveniat et exquirat quaecunque ad permovendos quo velit audientium animos prodesse possint. Itaque, quoniam res humanae in peius ruunt, ne miremur, oratores praesertim illis temporibus, quibus civitates Graeciae ad unam omnes perversitate morum et rerum reliquam libertatis umbram dimittebant Macedonumque auctoritati obnoxiae esse inceperant, tot artificiis ac fallaciis consequi studuisse, quod inconstans blanditiarumque appetens quem ducebant populus ut faceret, sive ipsorum commodo sive patriae salute incensi volebant: contra vel maximi oratoris est, omnia quae consilio suo servire possint argumenta, atque haud raro callidissime, suae rationi adstringere. Idque ipsum est cur cavendum sit, ne oratorum verbis et argumentis temere fidem habeamus. Quamquam sunt quidem adhuc qui verba Demosthenis ut iustissimi, honestissimi, ab omni cupiditate remotissimi, veracissimi accipiant; quae vero ab aliis sive de moribus sive de ratione civitatem regendi contra Demosthenem dicta et disputata sunt, haec ut falsissima ex nefariorum adversariorum invidia atque improbitate in eum conflata protinus iudicent ([1]). Quo factum est ut iudicio Aeschinis offecerit, adversarium eum maximo oratori fuisse; ita ut Aeschines nonnisi pravissimus homo atque impiissimus patriae proditor a plurimis existimetur ([2]). Non quidem is sum qui contendam, oratorem virum bonum esse oportere, nec futurum oratorem nisi virum bonum

([1]) A. G. Becker in litterat. Demosth. ubivis Demosthenem tamquam heroem proponere nimis studet.

([2]) Augerius in vers. Demosth. Aeschinem dicit la creature de Philippe T. II. p. 94. cfr. Weiske de hyperbole errorum in historia Philippi commissorum genitrice, Misnae 1819. P. I. n. 74.

(Quinctil. instit. orat. XII. 1. §. 3.). Nam qui id censent ipsi se refellunt, cum Aeschinem, Hyperidem, Demadem aliosque, quos secundum eloquentiae locum tenere profitentur, homines pravissimos nominant. An statuere isti velint, veterum oratorum, qui de principatu una contenderunt, eos esse praestantiores, quanto virtute civili praestitissent? Nec Quinctilianus (ibid. §. 15.) Cicerove nec qui de vita Demosthenis exposuerunt vel qui singularia quaedam attulerunt alia agentes, satis apposite ad persuadendum excusare valuerunt, quae Idomeneus, Demetrius Phalereus aliique in vita Plutarchi, vel Polybius, qui temporibus Demosthenis proximi vixerant, ei exprobrarunt.

Quia enim Demosthenis quae nunquam quiescit mentis agitationem videmus, assiduisque laboribus occupatum, ut novas rationes inquireret, quibus cives suos e veterno exsuscitaret et instigaret ad nitendum summa ope, ne quid detrimenti e desidia eorum reipublicae eveniret; contra vero Aeschinem cives pacantem ac monentem, ne novum bellum subeuntes prorsus rempublicam everterent, ergo desidiae Atheniensium patrocinantem: Demosthenes animos, amorem, quin pietatem amplius quam Aeschines capit, praeterquam quod ingenii viribus et loquendi arte omnes ipsumque Aeschinem relinquit. Sunt haec cur rhetores seriores, qui Demosthenis eloquentia eruditi omnes omnia huic debent, in verba magistri, ut ita dicam, iuraverint, atque in ea quae in inimicum fecit. Inde prodierunt istae comparationes Demosthenis et Aeschinis (συγκρίσεις) Libaniorum, Nicolaorum, aliorum, in quibus fama factaque Aeschinis nimis confecta sunt ([3]). Nostrum igitur erit, ut mitius si forte de eo iudicetur studere.

Huius igitur instituti qui nobis materiam praebeant duos habemus fontes, alterum qui ex ipsius oratorum paris orationibus fluit, alterum parcam quidem sed in reliqua penuria magni faciendam grammaticorum et rhetorum supellectilem. Horum principem sine dubio locum tenere videtur Philostratus in vita sophistarum Aeschinem tractans, cui et plurima debemus neque ex iisdem ducta rivulis, unde reliqui hauserunt. Quales sunt Photius, qui in bibliotheca cod. 264 iisdem fere verbis eodem-

---

([3]) Erant declamationes in scholis habendae. Vide de μελέταις rhetorum Wolf. proll. in orat. Leptin. p. xxxv. et alios ap. Weiskium l. l. I. p. 51. n. 112.

que sententiarum ordine Pseudo-Plutarcheam vitam Aeschinis sequitur (4), in cod. 61 alium nescio quem antecessorem habet: Apollonius, cuius narratio Aeschinis orationum agmen ducit, nihil fere affert praeter ea quae in orationibus et Demosthenis et Aeschinis legerat. Nec magis Anonymus ille Philostrato et Pseudo-Plutarcho lectis novi quidquam tradet. Quae Suidas duobus locis dedit parvi momenti sunt, Eudocia nihili. Libanii et vituperationem Aeschinis et comparationem Demosthenis et Aeschinis non sine fastidio quodam legere valebam; affero v. c. ex vituper. Aesch. haec: *ἀλλὰ γὰρ τοῦτο μόνον καλῶς ἐποίησεν* (Aeschines), *ὃς τὸν Κτησιφῶντα γραψάμενος ἔφυγεν Ἀθήνηθεν.* et initium comparat. Dem. et Aesch.: *Οὔτε κάλλιον οὐδὲν Ἀθήνησι γέγονε Δημοσθένους· κάκιόν τε οὐδὲν Αἰσχίνου.* — et paullo inferius: *εἴγε δοῦλος ἦν ὁ πατὴρ ἐκείνῳ, καὶ οὐ δοῦλος μόνον, ἀλλὰ καὶ πονηρὸς οἰκέτης· οὐ γὰρ ἂν ἐν πέδαις ἦν, εἰ μὴ πολλάκις εἴληπτο κακουργῶν. πᾶς οὖν εὖ φρονῶν ἐπῄνεσε μητέρα Δημοσθένους, τὴν δὲ Αἰσχίνου Λευκοθέαν ἐπῄνουν οἱ χρώμενοι μόνοι.* Scilicet Libanius ea, quae Demosthenes de cor. p. 270 parentibus Aeschinis maledicens mentitus est, vividiore animo sibi depinxit. Nec minus excessit modum Nicolaus in Progymnasmatis (vide in rhet. Gr. ed. Christ. Walz. Vol. I. p. 360 sq.) (5). Reliquorum, qui non data opera sed fortuito Aeschinem attigerunt, suo quemque loco memorabo.

Recentiorum scriptorum commentationes legi Abbatis Vatry in annal. Acad. Inscript. Vol. XIV. litterat. p. 84 sqq. (Recherches sur la vie et les oeuvres d'Eschine) et Francisci Passovii in Encyclopaediae Halensis vol. altero. Qui etsi in familiarium epistolarum quas Wachleri ediderunt una aliqua ipse professus est, se defuncto dudum homini Attico talem honorem tribuisse, quali si viveret ipse gauderet: nos quidem rem ipsam spectantes nondum satis consuluisse oratoris famae negare non possumus. Id quod ex ipsa quam iam aggredimur quaestione proditurum speramus.

---

(4) Id quod idem fecit in vita Hyperidis cod. 266, in vita Lycurgi cod. 268, in vita Lysiae cod. 262, aliis.

(5) Incipit his verbis: *Δημοσθένης εἰκὼν ἀρετῆς, ὥσπερ Αἰσχίνης κακίας παράδειγμα· καὶ τὴν κακίαν κατηγορουμένην μᾶλλον εὑρήσομεν, ὅσῳ πρὸς Δημοσθένην ταύτην ἀντεξετάσομεν· κακία μὲν γὰρ ἀξία κατηγορεῖσθαι* cet. — *οὔτ᾽ οὖν Αἰσχίνης περὶ τοὺς πονηροὺς φανήσεται κάκιον, οὔτε Δημ. ἐν τοῖς ῥήτορσιν ἄμεινον* etc. etc.

PARS I.

DE VITA AESCHINIS PRIUSQUAM AD REMPUBLICAM GERENDAM ACCEDERET.

§. 1.

Aeschines, Atrometi (1) filius, Atheniensis e tribu Cothocidarum. Qui pauper quidem a patre relictus, quem antequam bello Peloponnesiaco bonis exutus esset, athletam, deinde a triginta viris patria expulsum, in Asia militia egregie functum fuisse legimus (2), honesto tamen genere ortus, utpote qui e curia esset sacra communiter habentium cum Eteobutadis, praeclarissima sacerdotum gente (3), ac libero quamvis parum illustri; nec minus a matre libero erat genere, Glaucothea, Glauci Acharnei filia (4). Demostheni enim nulla est habenda fides, qui temporis sui vulgare vitium impune maledicendi viris vel honestissimis nimis saepe ac libenter sequens, ut inimicissimo homini obtrectaret, contumelias undique maximas in totam familiam temere conflare studebat. Tamen est ubi maledicentissimus deprehendatur Demosthenes, ut mihi videtur, hoc. Mater Aeschinis mysteriis magnis subministrabat; quod munus religiosum cum foedissime vertisset, priore quidem adversus Aeschinem habita oratione (5) nihil adiecit, posteriore tamen longo temporis spatio intermisso consectatur (6): τὴν δὲ μητέρα σεμνῶς πάνυ Γλαυκοθέαν ὠνόμασεν (Aeschines), ἣν Ἔμπουσαν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην, ἐκ τοῦ πάντα ποιεῖν καὶ πάσχειν δηλονότι ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τυχοῦσαν· πόθεν γὰρ ἄλλοθεν; quae verba extrema et δηλονότι satis

---

(1) Aesch. περὶ πρεσβ. p.38.18 H. Steph., p.47.35 omnesque script. vit. Aesch.

(2) Aesch. ibid. p.47.38 sqq.

(3) ibid. p.47.40. De praestantia ac munere huius sacerdotalis gentis vide O. Müller de sacris et aede Minervae Poliadis p.8 sq.

(4) Aesch. περὶ πρεσβ. p.38.22. cf. p.47.41.

(5) Dem. περὶ παραπρεσβ. p.419. p.431. ed. R.

(6) Dem. περὶ στεφ. p.270 fin. — Harpocr. s.v. Ἔμπουσα· φάσμα τί φασιν εἶναι τῆς Ἑκάτης, ὃ τοῖς δυστυχοῦσιν ἐφαίνετο. πλήρης δὲ τοῦ ὀνόματος ἡ κωμῳδία. cf. Meieri prooem. scholarum Hal. hib. a. 1836 - 37. p.XI sq.

evincunt, non cognomen illud, quod ex mysteriis vel nescio unde acceperit, verum causam cur cognomen acceperit a Demosthene fictam esse. Neque magis fidem habeo, quod de nomine Atrometi mutato ex Tromete tradit ([7]), nec de Aeschine qui in civitatem surrepserit; id quod increpare illis temporibus Atheniensibus imprimis in promptu erat. Atrometum litterarum elementa docuisse, id quod alias plerumque servi facere solebant ([8]), narrans Demosthenes *περὶ παραπρ.* p. 419 addit verba *ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, πρὸς τῷ τοῦ Ἥρωος τοῦ ἰατροῦ:* quod vero illo loco dubium reliquit, id *περὶ στεφ.* p. 270 pro certo pronuntiat, neque nescit, apud Elpiam, qui ad Thesei templum scholam habuisset, servi munere eum functum esse; nimirum duodecim fere annis intermissis accuratissime istud perscrutatus est bonus ille Demosthenes. Parentes Aeschinis aetate valde provecti Ol. 109. 2 (a. 343), quo anno orationem *περὶ παραπρεσβείας* habitam Dionysius Halic. tradidit, etiamtunc vixerunt, pater nonaginta quatuor annos natus, mater minimum septuagenaria fuerit necesse est ([9]). Patrem anno post mortuum videmus e loco Aeschinis *κατὰ Κτησιφ.* p. 81. 21.

§. 2.

Hisce vero parentibus quo anno natus sit Aeschines, ex oratione eius adversus Timarchum perspici potest (p. 7. fin.): *ἔστιν ἡμῖν τουτὶ πέμπτον καὶ τετταρακοστὸν ἔτος.* Nempe significant haecce verba nihil nisi Aeschinem tunc quadragesimum quartum excessisse. Quae oratio cum anno 344 exeunte vel ineunte 343 a. Chr. n. sive Ol. 109, 1 habita sit, quod infra pluribus demonstrabimus, eo nos ducimur, ut annum Aeschinis na-

---

([7]). *περὶ στεφ.* p. 270. 7. In orat. *π. παραπρ.* huic non tantum non maledicit, sed ne nomen quidem Trometis commemorat; immo potius ibi p. 431 fin. dicit: *τὸν δὲ Ἀτρομήτου τοῦ γραμματιστοῦ καὶ Γλαυκοθέας τῆς τοὺς θιάσους συναγούσης.* Apollonius in vita Aesch. idem de Trometis nom. commutatione referens unum Dem. sequitur propter illud *φασί.*

([8]) Boeckh. Oecon. Athen. I. p. 128: „Nach dem Pelop. Kriege mufsten selbst Bürger, welche auf einem höhern Fufse zu leben gewohnt waren, so viele Überwindung es kostete, durch Taglohn oder auf andre Art mit ihrer Hände Arbeit sich ernähren, weil sie ihre auswärtigen Ländereien verloren hatten, wegen des Geldmangels und der geringern Bevölkerung die Miethen gesunken und Anleihen nicht zu erhalten waren. (Xenoph. memor. Socr. II. 7, 8.)."

([9]) Aesch. *περὶ πρεσβ.* p. 47 sq. — *ἡ μὲν ἐμὴ μήτηρ ἔφυγε μετὰ τοῦ αὑτῆς ἀνδρὸς ἐπὶ τῶν τριάκοντα εἰς Κόρινθον,* quod factum verosimile est Ol. 94. 1.

talem statuamus a. 388, i. e. Ol. 98. 1 (10). De puerilibus eius annis nihil cognovimus; nam Demosthenis illum locum (11) omnino praetermittere licet, quo malignissimum et subdolissimum Demosthenem nullus planius ostentat, eundemque, ut rerum divinarum maximus contemptor erat, deridentem mysteria sacra, quae, quum omnia ad pietatem deorum pertinentia, splendidissimis, in quas opes publicas Athenienses impendebant, pompis exceptis spernerentur, inter vulgus tum vehementer ad ludibrium redigi coepta erant. Sequimur id, quod in Plutarchea vita ceterisque legimus: ἔτι παῖς ὢν ἐδίδασκε γράμματα σὺν τῷ πατρί (12). In rei igitur familiaris angustiis temporibus illis Peloponnesiacum bellum secutis, quibus Athenienses subsidiis sociorum exuti, navibus opibusque nudati vile atque exiguum imperium habebant, et subrepentes, quae omnes iam tum civitates Graecas tenebat, perturbationem rerum in suum usum convertere studebant, e pueris excessit Aeschines cum fratribus Philochare maiore natu et Aphobeto minore (13). Pseudo-Plutarchus solus: νέος δὲ ὢν καὶ ἐῤῥωμένος τῷ σώματι περὶ τὰ γυμνάσια ἐπόνει, quod unde hauserit, nisi forte ex communi Atheniensium more de suo addidit, non habeo (14). Aeschinem au-

---

(10) Passovius annum 393 unde acceperit ignorare me fateor. Winiewski comm. in Dem. orat. de cor. Monasterii 1829. p.53: Ol. 97. a. 2 vel 3. Clinton F. Hell. ed. Kr. p.181: natus erat circiter 389.

(11) περὶ στεφ. p.313 sq. Quam enim anceps sit hoc loco Demosthenis fides, planissime dudum praestitit Lobeckius Aglaoph. p.664 sqq. aliud consilium persequens. — Demosthenis locum quotiescunque legebam, semper in mentem mihi veniebant verba Reiskii egr. viri, qui dum epistolas Dem. germanas esse defendit, dixit, Demosthenem in his non esse „der boshafte Chicaneur, der seine gehässige, wetterwendische, zanksüchtige, sophistische Klaffzunge in den Reden nur allzuoft hören läſst."

(12) Iisdem fere verbis Phot. cod. 264. Apollonius plane Demosthenem l. c. secutus est. Incertus vitae scriptor: φασὶ δὲ αὐτὸν παῖδα μὲν ὄντα ἐν τῷ διδασκαλείῳ τοῦ πατρὸς ὑπουργεῖν καὶ τῇ μητρὶ τὰς βίβλους ἀναγινώσκειν, ad quem locum bonus Hier. Wolfius annotavit: „Hoc ut fortunae tenuitatem arguit, ita laudem pietatis et industriae potius Aeschini quam infamiam conciliat apud cordatos quidem homines, qui fortunam nemini obiiciendam esse censent: ut Demosthenes etiam confitetur." π. στεφ. p.312.

(13) Apoll. e Dem. π. παραπρ. p.415. Φιλοχάρης. Phot. cod.61 Φιλόχαρις. Ps. Plut. negligenter: ἔσχε δὲ καὶ ἀδελφούς, ὥς φησιν αὐτὸς, Ἄφοβον καὶ Δημοχάρη.

(14) Passovius p.73 dicens, Aeschinem tamquam tirones instituentem stipendio artem gymnasticam exercuisse, cum not. 5 ibid. ad hunc Plut. locum et ad Dem. de cor. p.313 provocarit, equidem ignoro mehercule, qui ad hanc sententiam pervenerit.

ditorem fuisse Isocratis et Platonis, Apollonius utique negat addens, alium fuisse Aeschinem Eleusinium, ὃς καὶ τέχνας λέγεται ῥητορικὰς γεγραφέναι (cfr. Eudociam). Philostr. vit. Aesch. III.: Ἀκροατὴς δὲ Πλάτωνός τε καὶ Ἰσοκράτους γενόμενος πολλὰ καὶ παρὰ τῆς ἑαυτοῦ φύσεως ἠγάγετο. Hoc, et quod Isocratis dicitur auditor fuisse (Ps. Plut.) et etiam Antalcidae (Phot. cod. 61.), Caecilio auctore Leodamantis (Ps. Plut. et Phot. cod. 264.) ortum esse mihi videtur ex studio posteriorum rhetorum sermonem cuiusque scriptoris cum aliorum comparandi, ut docerent, ex clarissimis disciplinarum magistris cuius vestigia in genere scribendi quisque secutus esset. Neque uspiam ipse Aeschines de praeceptoribus loquitur, quamvis quoties doctrinam suam praedicat atque ostentat ([15]), locus datus sit hos nuncupandi. Angustiis igitur vitae e pueris excessit suo potissimum studio eruditus, et a patre instructus, qui omnia reipublicae mala expertus et horum peritus idem plus certo tradere filio potuerit litterarum primis elementis; atque ex ipsis Aeschinis orationibus satis intelligimus, eum Homerum suum Hesiodumque bene memoria tenuisse ([16]).

§. 3.

Antequam numero civium adscriptus erat, id quod fieri solebat duodevigesimum annum egressis ([17]), tertiis fabularum partibus agendis victum sibi paravit. Sequor enim scriptores vitae, qui ad unum omnes prius histrionem fuisse Aeschinem quam scribam tradunt, et quod Anonymus ille dicit: γενόμενον δὲ μειράκιον ὑποκριθῆναι τραγῳδίαν ὥςτε τριταγωνιστεῖν; nam cum μειράκιον dicatur ἀμφὶ τὰ τέτταρα καὶ δέκα ἔτη σχεδόν ([18]), et Aeschines civibus adscriptus inter peripolos per duos annos militiam auspicatus sit ([19]); ergo posthac μειράκιον nullo modo vocari posset: iustis causis nostra contendisse videmur. Quamquam Demosthenes Aeschinem (nimirum multo maiori odio ei erat) e scena illico in rostra profectum depinxit ([20]). Malum histrionem fuisse Aeschinem, Demosthenes ubivis ex-

([15]) adv. Timarch. p.19.40. Ceterum cf. Ruhnk. hist. cr. p. 63. Westerm. hist. el. 45.21; 59.9.

([16]) adv. Tim. p.21.1; p.20.15; adv. Ctesiph. 73.1; 86.40.

([17]) Pollux VIII.105. Lycurg. in Leocr. § 18. cf. Boeckh de ephebia ind. aest. 1819.

([18]) Vide Lobeck. Phryn. eclog. p.213.

([19]) Aesch. περὶ πρεσβ. p. 50.33.

([20]) Dem. περὶ στεφ. p. 314 et 315. Passovius, ut omnino famae Aeschinis in rebus pri-

probrat maledicta ex trivio arripiens ([21]). Rectissime mones, mi Demosthenes; Aeschines nempe ad maiora melioraque agenda natus erat. Ac licet nonnisi tertias egerit, tamen, praeterquam quod inde habebat quae ad vivendum sunt necessaria ([22]), cum postea orator publicas res tractabat, maximae utilitati ei erat quidquid inde sibi paraverat, artem vocis flectendae, sonos tum intendendi tum remittendi, item egregium habitum corporis, moderationem vocis et corporis ad rerum verborumque dignitatem aptissimam: quas ipsas oratorias virtutes Aeschini fuisse, saepissime suam ab illis inopiam testans confitetur nimis invidiosus adversarius ([23]).

§. 4.

Postea igitur demum quam prima stipendia fecit, scribae munus subiisse videtur, quod Demosthenes factum esse commemorat illico post adscriptionem eius inter cives, hos militiae annos praetermittens. Demosthenes saepe opprobrio vertit, tali munere functum esse ([24]). Princeps de hoc locus est *περὶ παραπρεσβ.* p. 419: *ὑπογραμματεύοντες δὲ οὗτοι* (Aeschines et frater) *καὶ ὑπηρετοῦντες ἁπάσαις ταῖς ἀρχαῖς ἀργύριον εἰλήφεσαν, καὶ τὸ τελευταῖον ὑφ' ὑμῶν γραμματεῖς χειροτονηθέντες δύ' ἔτη διετράφησαν ἐν τῇ θόλῳ.* et ibid. p. 442: *καὶ γὰρ αὖ τοῦτο — ὡμολόγει γεγραμματευκέναι καὶ χάριν ὑμῖν ἔχειν τοῦ χειροτονηθῆναι.* Persuasum nobis esse licet, Demosthenem haud nimium honoris Aeschini tribuisse. Addamus scriptores vitae: Pseudo-Plut. (et Phot. cod. 264.): *ὡς δὲ Δημ. φησὶν, ὑπογραμματεύων κ. τ. λ.* Phot. cod. 61: *ἐγραμμάτευε τῇ βουλῇ.* Apollonius habet locum Dem. cit.; anonymum vitae scriptorem solum invenimus testem: *ὄντα δὲ λαμπρόφωνον γραμματεῦσαι Ἀριστοφῶντι καὶ μετὰ τοῦτον Εὐβούλῳ*, qui verosimiliter ex loco

---

vatis detrectat, Demosthenis verbis ductus, hic etiam hunc secutus est, Aeschinem scribarum muneribus ante functum esse quam histrionis partes susceperit.

([21]) Dem. l. c. 229 sqq. 270. 288. *παραπρ.* 400. 418. Harpocr. s. v. *Ἴσχανδρος· τραγικὸς ὑποκριτὴς ὁ Ἴσχανδρός ἐστι. δοκεῖ δ' αὐτῷ συνυποκρινόμενος Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ ἐν Κολλυτῷ καταπεσεῖν, καθά φησι Δημοχάρης ἐν τοῖς Διαλόγοις.*

([22]) v. Boeckh. Oecon. Athen. I. p. 133: Auch gemeine herumziehende Schauspieler … hatten ihr gutes Auskommen.

([23]) *π. παραπρ.* p. 422; imprimis p. 449 sq. clarissimam vocem p. 405. p. 408. cf. *περὶ στεφ.* p. 313. p. 329.

([24]) *π. παραπρ.* p. 371; 415; 419; 442. *π. στεφ.* p. 314; 315; 297; 268.

Demosthenis male perspecto illud posuit ([25]). Nunquam tamen Demosthenes planis verbis dixit, Aristophontis eum fuisse scribam vel Eubuli, quam rem ut commemoraret multum eius interesse oportebat. Aeschines igitur non privatus scriba fuit. Sed cum bis eundem eidem magistratui scribam esse vetitum esset ([26]), apud diversos magistratus inferioris loci munere scribae per singulos annos fungens fieri potuit ut prius Aristophonti, deinde Eubulo (ad quem *θεωρικοῖς* dispensandis praefectum, maxima ab Atheniensibus in eo collocata fiducia, summa reipublicae administrandae delata erat) ([27]) sive a populo adiunctus sive ab ipso Eubulo adsumptus utilissimum ac peritissimum operarium adeo se praeberet, ut perpetuo eum inde amicitiae vinculo sibi muniret. Deinde etiam *γραμματεὺς τῆς πόλεως* sive *τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου* suffragiis populi creatus per duos annos in prytaneo ([28]) publicis alebatur sumptibus; cuius erat acta litterasve publicas populo senatuique recitare ([29]). In quo munere aptissime uti potuit sonitu vocis dulcis et clarae ([30]), quam a natura acceptam scenicus deinde excoluerat actor. Accedit quod e diversis negotiis scribarum suam fecit magnam in tabulis publicis exercitationem, accuratam legum iudicialium cognitionem et totius in rebus forensibus institutae rationis.

([25]) *περὶ στεφ.* p.281: *ἀλλ' εἰδὼς Ἀριστοφῶντα καὶ πάλιν Εὔβουλον πάντα τὸν χρόνον βουλομένους πρᾶξαι ταύτην τὴν φιλίαν* (cum Thebanis) ..., *οὓς σὺ ζῶντας μὲν, ὦ κίναδος, κολακεύων παρηκολούθεις.*

([26]) Lysias adv. Nicom. p.864 infra: *ὑπογραμματεῦσαι οὐκ ἔξεστι δὶς τὸν αὐτὸν τῇ ἀρχῇ τῇ αὐτῇ.* vide Boeckh. Oecon. civ. Ath. I. p.203.

([27]) Aesch. adv. Ctesiph. p.57.24. vide Boeckh. Oecon. I. p.197.

([28]) *ἐν τῇ θόλῳ* Dem. l. l. Harpocr. s. v. *θόλος· ὁ τόπος ἔνθα ἐδείπνουν οἱ πρυτάνεις οὕτως ἐκαλεῖτο παρ' Ἀθηναίοις.*

([29]) Dem. *π. παραπρ.* p.363: *ὑπογραμματεύων γὰρ ὑμῖν καὶ ὑπηρετῶν τῇ βουλῇ αὐτὸς* (Aesch.) *ἐξηγεῖτο τὸν νόμον τοῦτον τῷ κήρυκι.* cf. Dem. ll. cc. Quae verba evincunt, Aeschinem functum tertii illius scribae munere ap. Polluc.: *ὁ δὲ ὑπὸ τοῦ δήμου αἱρεθεὶς γραμματεὺς ἀναγινώσκει τῷ δήμῳ καὶ τῇ βουλῇ.* et Bekk. anecd. p.185: *γραμματεὺς ὁ ἀναγινώσκων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ τὰ προστεταγμένα κατὰ χρόνους ἠλλάσσετο.* cf. Dem. in Lept. p.485. An fortasse etiam eo munere functus est, quod sequitur ap. Bekk. l. l. *ὁ δὲ καταγραφόμενος τὰ ἐν τῇ βουλῇ γενόμενα ἀντιγραφεὺς ἐλέγετο,* id quod idem testari possit loc. cit. Dem. *καὶ ὑπηρετῶν τῇ βουλῇ*? Qui *ἀντιγραφεὺς τῆς βουλῆς* ab Harpocr. s. v. *ἀντιγραφεύς* ex Aristotele *ἐν Ἀθηναίων πολιτείᾳ* commemoratur; idemque in inscriptionibus inter *ἀεισίτους* nomine solo *ἀντιγραφεύς* invenitur. vide Boeckh. Oecon. civ. Ath. I. p.201 sq.

([30]) Cicero de orat. 3, 7. orator 18.

§. 5.

Aeschines nullam mentionem facit, fuisse se aut histrionem aut scribam; sed id modo ex iis quae Demosthenes narrat, scriptorum vitae Aeschinis ratione habita, coniicere licuit; de militia sua accuratius tradit (31), quam Demosthenes omittit passim bonum militem eum verbis perstringens (32). At non habuit quod hac in re ei obtrectaret is qui nunquam proelium virorum vidit. Neque dubium est, quin fortissimum probissimumque militem se praebuerit Aeschines, quippe qui duces suos ipsumque Phocionem iustissimum virtutis suae testes haberet. Aeschines cum primum numero civium adscriptus est, inter peripolos per duos annos tirocinium fecit (Ol. 102. a. 3 et 4, a. 370-369.). Deinde saepius et gravioribus et levioribus proeliis expeditionibusve, prout temporum rationes darent, interfuit, tum illas dico, cum cives aetate secundum eponymos destinata proficisci iuberentur, tum alias, quando singulis ut proficiscerentur eveniret (33). Ex minoribus illis expeditionibus primam commemoravit Aeschines eam, quae ab Atheniensibus auxilio Phliasiis facta erat. Phliasii enim, qui, tametsi post Leuctricam pugnam Peloponnesii fere omnes a

---

(31) Aesch. περὶ πρεσβ. p.50.

(32) Dem. π. παραπρ. p.375.

(33) Locus est Aeschinis περὶ πρεσβ. p.50.34: καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐκ διαδοχῆς ἐξόδους, τὰς ἐν τοῖς ἐπωνύμοις καὶ τοῖς μέρεσιν ἐξῆλθον. — De eponymis his vid. Harpocr. s. v. ἐπώνυμος et στρατεία: εἰσὶ γὰρ ἐπώνυμοι δέκα μὲν οἱ τῶν φυλῶν, δύο δὲ καὶ τεσσαράκοντα οἱ τῶν ἡλικιῶν ... χρῶνται δὲ τοῖς ἐπωνύμοις καὶ πρὸς τὰς στρατείας, καὶ ὅταν ἡλικίαν ἐκπέμπωσι, προγράφουσιν ἀπὸ τίνος ἄρχοντος ἐπωνύμου μέχρι τίνος δεῖ στρατεύεσθαι. — ἡ ἐν τοῖς μέρεσι ap. Bekk. anecd. 251. 308 et ap. Suid. v. τερθρεία obscure ἐν μέρεσι τοῖς ἀκινδύνοις τῆς μάχης, explicatur a Boeckhio in ind. lect. hib. 1819-20 p.7 sq. „illa, qua non integra unius aut plurium annorum manus, sed delecti maxime ex iunioribus quasi vexillarii emitterentur ad pompas deducendas ac velitationes et in stationes minus periculosas." Itaque ἐν τοῖς μέρεσι expeditio, ut mihi videtur, talis est, qualem Schol. Aug. ad Dem. (p.290. ed. Dobson) scribit his verbis: Κορίνθιοι λελυπημένοι κατ' Ἀθηναίων καλοῦντες πάντας Ἕλληνας εἰς τὰ Ἴσθμια (κοινὴ γὰρ ἦν ἡ πανήγυρις) τοὺς Ἀθηναίους παρῆκαν. οὗτοι ὡς θεοσεβεῖς ὄντες ἔπεμψαν τὰς θυσίας μετὰ ὁπλιτῶν, ἵν', εἰ δέξωνται αὐτούς, ὑπόσπονδοι ἀναστρέψωσιν· οὐ γὰρ ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐξεληλύθεσαν· ὃ δὴ καὶ γεγένηται. ὁρῶντες γὰρ τὴν παρασκευὴν οἱ Κορίνθιοι ἐδέξαντο. ἄνευ οὖν πόνων συνέβη κατορθῶσαι αὐτοὺς τοῦτο τὸ πρᾶγμα. — Expeditio, cui tum Aeschines interfuit (πρώτην δ' ἐξελθὼν στρατείαν τὴν ἐν τοῖς μέρεσι καλουμένην, καὶ συμπαραπέμπων μετὰ τῶν ἡλικιωτῶν καὶ τῶν Ἀλκιβιάδου ξένων τὴν εἰς Φλιοῦντα παραπομπήν) gravior facta esse videtur (κινδύνου συμβάντος ἡμῖν περὶ τὴν Νεμεάδα καλουμένην χαράδραν).

Lacedaemoniis defecerant, his fidelissimi socii permanebant ([34]). Quod cum aegre ferrent Argivi imprimis et Arcades ac per plures annos Phliasios undique premerent: Athenienses, qui foedere icto amicitiam cum Lacedaemoniis inierant Ol. 102. 4 (a. 369.) ([35]), Phliasiis Ol. 103. 1 equites aliquot auxilio submiserunt ([36]). Deinde Phliasii angustiis crescentibus, fame instante, salute prope desperata ab Atheniensibus impetrarunt, ut Charetem mitterent, qui comitaretur se commeatum petentes. Ille idem non deerat Phliasiis rogantibus, ut locum ab Sicyoniis in confiniis suis munitum recuperantibus praesto esset. Ne multa, Chares Atheniensium mandatis excessit; etenim non solum comitatu suo Phliasios proficiscentes tuebatur, sed etiam in certamina cum illorum hostibus se immiscuit. Postquam duobus proeliis Argivos devicit Ol. 103. 2, Phliasios ab obsidentibus hostibus liberavit. Horum sive alterum proelium sive aliud illo tempore Phliasiorum ab Atheniensibus adiutorum certamen fuit, uni certe Aeschines, tunc igitur vicesimum alterum fere aetatis annum agens, interfuit; cumque circa locum, qui vocabatur Νεμεὰς χαράδρα, deducentibus Aeschinis aequalibus mercenariisque Atheniensium periculum exstitisset, ita excelluit Aeschines virtute, ut laudes ei a ducibus ferrentur ([37]). Quatuor

---

([34]) Xen. Hell. VII. 2. § 2 sq.

([35]) Diod. Sic. XV. 67.

([36]) Xen. l. l. § 10. cf. orat. περὶ συντάξεως p. 175 fin., auxilium Phliasiis missum ab Atheniensibus.

([37]) Diodori locum XV. 75 huc referendum esse, item Aesch. περὶ πρεσβ. p. 50. 34. Schneiderus ad Xen. l. c. et Winiewski comment. ad orat. Dem. de cor. p. 53. volunt; et aliud quoque hoc ad Νεμεάδα χαράδραν proelium huic fere quod assignet tempori argumentum in promtu habeo. Harpocr. s. v. Νεμεὰς χαράδρα· Αἰσχίνης περὶ τῆς πρεσβείας· οὕτω τόπος τις ἐκαλεῖτο ἐν Πελοποννήσῳ. "πλησίον τῆς Νεμέας χαράδρας" Ἔφορος ἐν κγ΄. (in vicesimo tertio libro). Diod. Sic. XVI. 76: Ἔφορος τὴν ἱστορίαν ἐνθάδε (Nicomachi anno Ol. 109. 4; 341 a. Chr.) κατέστροφεν εἰς τὴν Περίνθου πολιορκίαν — ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς τῶν Ἡρακλειδῶν καθόδου. χρόνον δὲ περιέλαβε σχεδὸν ἐτῶν ἑπτακοσίων καὶ πεντήκοντα, καὶ βίβλους γέγραφε τριάκοντα. Vide porro. Diog. Laert. II. 54: ὁ δὲ Γρύλλος τεταγμένος κατὰ τοὺς ἱππέας (ἦν δὲ ἡ μάχη περὶ Μαντίνειαν) ἰσχυρῶς ἀγωνισάμενος ἐτελεύτησεν, ὥς φησιν Ἔφορος ἐν τῇ πέμπτῃ καὶ εἰκοστῇ κ. τ. λ. Ab anno (362) Ol. 104. 2 igitur usque ad a. Ol. 109 fere tertium (342) viginti annos complexi sunt libri quinque ab 25 ad 30, in quibus gravissimae res narrandae erant, Philippi regis et Dionysiorum Dionisque bella, imprimis de Amphipoli urbe Philippum inter et Athenienses, Atheniensium cum sociis, Phocensium bellum sacrum, Thebanorum et Atheniensium in Euboea insula, Olynthium, pluraque alia facta. Illud igitur ad Νεμ. χαρ. proelium,

fere annis post in pugna ad Mantineam fortem se gessit Ol. 104. 2 (362.) vicesimo sexto aetatis anno transacto. In Euboea deinde expeditionibus interfuit ([38]); quarum cum duas ante Timarcheam orationem factas noverimus, utrique Aeschinem interfuisse statuere licet, alteri Ol. 105. 3 (358) ([39]), quo tempore Philippus Amphipolin bello pressit ([40]), Aeschines tricesimum aetatis annum excesserat; alteri Phocione duce factae Ol. 107. a. primo (351) ([41]). In qua cum exercitus Atheniensium iniquo loco inclusus Plutarchi Eretriae tyranni proditione ad Tamynas in summum periculum datus esset: universis Atheniensium militibus fortissime pugnantibus, Aeschines inter delectos virtute adeo excelluit, ut non solum illico a ducibus, sed postquam nuntium victoriae Athenas attulit, et Temenides tribus Pandionidis centurio, qui cum eo missus erat, praestantiam eius affirmavit, iterum a populo corona honoraretur ([42]). Hoc praeclaro facinore militiam suam finivisse videtur. Erat tunc triginta septem annos natus.

§. 6.

Tempore insequenti demum uxorem duxisse videtur, si quidem attendere licet id quod Aeschines falsae legationis reus an. 343 liberos suos tres dicit ταυτὶ μὲν τὰ μικρὰ παιδία, καὶ τοὺς κινδύνους οὔπω συνιέντα, ἐλεεινὰ

---

quod Schneiderus quarto fere ante Mantineensem pugnam anno posuit, rectius fortasse ad Ephori vicesimum quartum librum referre tibi videare. Verumenimvero potuit Ephorus illa, quae acta sunt ante Mantineensem pugnam ab extremo fere vicesimo tertio libro per totum sequentem, fortasse etiam ad initium libri quinti deducere: quartam dico Epaminondae in Peloponnesum invasionem, et ante hanc, quae duobus Arcadum et Eleorum belli annis pauca continebantur. Ratione harum omnium rerum habita ad ipsum illud tempus Ol. 103. 2. pervenire mihi videor.

(38) Aesch. l. c. καὶ τὰς εἰς Εὔβοιαν στρατείας ἐστρατευσάμην.

(39) Diod. XVI. 7. Dem. c. Androt. p. 597. Aesch. adv. Ctesiph. p. 65. 42.

(40) Dem. Olynth. I. p. 11.

(41) Sequor Seebeckium, qui in annal. stud. antiq. a. 1838 in commentatione critica de prima orat. Philipp. (cfr. num. 39-42 quo anno natus sit Demosthenes) evicit hunc annum. Boeckh. Oecon. Ath. II. p. 109. n. 369. Weiske l. l. III. 15 et 35. Goeller proleg. (progr. Sept. mens. a. 1822 Colon.) p. 17 anno voluerunt quarto Ol. 106 ad Tamynas pugnatum esse. — cfr. etiam Droysen: Über die Ächtheit der Urkunden in Dem. Rede vom Kranz. p. 160 sq.

(42) Aesch. p. 51 init. decretum de hisce rebus legi iubet, et Phocionem imperatorem et commilitones testes provocat.

δ' εἴ τι συμβήσεται ἡμῖν παθεῖν (p. 52. 15.). Socer ei erat Philodemus Paeaniensis, qui magna valebat auctoritate, utpote qui tribui Paeaniensi praefectus esset ([43]). Fratres uxoris duo, Philon vir rei militaris peritus, et Epicrates, qui corporis forma habituque insignis in pompis Dionysiacis Atheniensium oculos in se convertisse dicebatur. Ex duobus Aeschinis fratribus natu maior ipso Philochares tempore, quo oratio de legatione habita est, a. 343. iam per tres annos deinceps imperatorium munus administrabat, unde magna tum Athenis fruebatur gratia ([44]). Minor Aphobetus cum in altero muneris genere Aeschinem secutus esset, scribae dico, tanta usus est apud cives gratia, ut *ἀντιγραφεὺς τῆς διοικήσεως* a populo crearetur; qua provincia bene ac probissime functus est ([45]). Idem legationem ad Persarum regem missam digno republica modo administravit. Hi Aeschinis propinqui, quamvis ad unum omnes verborum contumeliis oratione pro rostris habita a Demosthene notati, tamen contemptis maledictis Aeschini aderant petituri, ut praesidium reo ferret populus a calumniis inimicissimi viri.

§. 7.

Aeschines praeterea ad graviores etiam res a populo delegatus est. Prima legatio est ad Arcades cum aliis facta, quae a Diodoro Theophili anno Ol. 108. 1 adscribitur ([46]); qua in legatione magna iam eius fuit auctoritas operaque egregia, Megalopoli orationem habuit; posthac ad Philippum alioque legatus fuit. Sed hic paulisper subsistamus, siquidem alteram commentationis partem publicae huic vitae maxime destinavimus. Restat ut paucis de iis quae scripto reliquerit defungamur.

([43]) Aesch. *περὶ πρεσβ.* p. 48. 15: *δι' ὃν εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης* (Demosthenes). vid. Harpocr. s. v. *δήμαρχος*: — *ἔτι δὲ καὶ τὰ ληξιαρχικὰ γραμματεῖα παρὰ τούτοις ἦν.*

([44]) De officiis et auctoritate denorum imperatorum Athen. vide C. F. Hermann Antiq. Gr. publ. § 153. — cf. Dem. Philipp. I. p. 47: *οὐκ ἐχειροτονεῖτε δὲ ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα ταξιάρχους καὶ στρατηγοὺς καὶ φυλάρχους καὶ ἱππάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσι; πλὴν ἑνὸς ἀνδρός, ὃν ἂν ἐκπέμψητε ἐπὶ τὸν πόλεμον οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν· ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες τοὺς πηλίνους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον.* cf. *περὶ συνταξ.* p. 171 fin.

([45]) Aesch. l. c. *καλῶς δὲ καὶ δικαίως τῶν ὑμετέρων προσόδων ἐπιμεληθείς, ὅτε αὐτὸν ἐπὶ τὴν κοινὴν διοίκησιν εἵλεσθε κ. τ. λ.* cf. Boeckh. Oecon. Ath. I. p. 181. Harpocr. s. v. *ἀντιγραφεύς*.

([46]) XVI. 54. — Dem. *π. παραπρ.* p. 344. p. 438. Aesch. *περὶ πρεσβ.* p. 38. 25. vide infra.

Tres tantum orationes Aeschinis scriptas habemus, quamvis saepius oraverit; quartam enim orationem de causa Deliaca spuriam fuisse, cum veteres iam testes sunt tum inter recentiores probavit Boeckhius ([47]). Praeter tres illas a veteribus novem epistolae legebantur ([48]), illae Gratiis hae Musis comparabantur. Spurias, quae hodie supersunt, duodecim esse plane demonstravit Taylorus in editione sua et Boeckhius ad Pind. II. vol. II. p. 18 sqq. Virtutes ingenii oratoris, copia et explanatio, vehementia et suavitas, inopinatae et faciles sententiarum conformationes et externa illa commoda, clara dulcisque vox et sonitus, actio plena animi, in Aeschine coniuncta reperiuntur; insuper genus acuminis stomachosum, facilitas et astutia in suum commodum convertendi argumenta, qua tamen facultate Demosthenes tanto magis praelucet, quanto inferior Aeschines illo exstitit orator. Secundum post Demosthenem locum tenere Aeschinem constat ([49]), ac prae omnibus idoneum fuisse, quem Demosthenes vere metueret. Quae quidem virtutes ([50]) quum bona indole potissimum ei contigissent, orationes eius non habent multi laboris speciem, sed tamquam ex animi inflammatione impetuque divino prodiisse videbantur; et hoc est quod Aeschines a veteribus scriptoribus diceretur is, a quo dictiones subitae incepis-

---

([47]) Locos veterum scr. citatos invenies ap. Boeckh. in explicatione docum. Att. de reb. sacr. Apoll. Deli ins. (Ann. Academ. Berol. a. 1834).

([48]) Phot. cod. 61. cod. 264. Philostr. in vit. Aesch. IV. ed. Kayser: *εὐπαιδευσίας δὲ μεσταὶ καὶ ἤθους.*

([49]) Cic. Brut. 9. Orat. 9. Dionys. de admir. vi dic. in Dem. 35 (p. 1063 R.) — *Αἰσχίνης ὁ ῥήτωρ, ἀνὴρ λαμπροτάτῃ φύσει περὶ λόγους χρησάμενος· ὃς οὐ πολὺ ἂν ἀπέχειν δοκεῖ τῶν ἄλλων ῥητόρων, καὶ μετὰ Δημοσθένην μηδενὸς δεύτερος ἀριθμεῖσθαι.*

([50]) Chr. Fr. Matthaei (libellus Academicus de Aeschine oratore ap. Reisk.) virtutes Aeschinis oratorias singulas perscrutatus exemplisque comitatus in unum colligit et imaginem exprimit eloquentiae eius hanc: „Perspicuus igitur et facilitate concipiendarum imaginum evidens, sententiis et verborum pondere sublimis, gravis, acerbus, vehemens, varietate copiosus, ornatus, tenuitate simplex, orationis festivitate facetus, iucundus, compositione lenis, figuris varius, sententiarum novitate audax, in inveniendo locuples, in delectu et ordine prudens, rerum usu callidus, moribus notandis probabilis, vi et copia argumentorum et affectibus ad commovendos hominum animos instructus et paratus." vide Dionys. de vet. script. censura V. 5 (p. 434. R.): *Ὁ δ' Αἰσχ. ἀτονώτερος μὲν τοῦ Δημ., ἐν δὲ τῇ τῶν λέξεων ἐκλογῇ πομπικὸς ἅμα καὶ δεινός· καὶ οὐ πάνυ μὲν ἔντεχνος, τῇ δὲ παρὰ τῆς φύσεως εὐχερείᾳ κεχορηγημένος· καὶ σφόδρα ἐναργὴς καὶ βαρύς, καὶ αὐξητικὸς καὶ πικρός· καὶ ἡδὺς μὲν αὐτόθεν ἐντυχόντι, σφοδρὸς δὲ ἐξετασθείς.* In eiusdem de orator. antiq. lib. locus princeps de Aeschine non iam exstat. vid. p. 451. 8; p. 629. 5. cfr. Phot. cod. 61. cet.

sent, quae ante eum sophistarum scholis non excessissent ([51]). Quin etiam, ut Gorgiam prioris artis sophisticae, quae in qualibet sententia tractanda, ita Aeschinem alterius, quae in artificio orationis versaretur, principem fuisse putant, cum scholas in Caria ac Rhodi instituisset rhetoricas ([52]).

Ferunt enim Aeschinem, cum in causa Ctesiphontea cecidisset, ut ignominias averteret, patria egressum esse. Quae porro de rebus Aeschinis legimus tam sunt incondita contrariaque inter se, ut hanc rem intricatam explicari posse plane sim diffisus ([53]). Certum id modo videtur, quod verus Plutarchus in vita Demosthenis (c. 24.) tradit: *ἐκεῖνος μὲν οὖν εὐθὺς ἐκ τῆς πόλεως ᾤχετ' ἀπιὼν καὶ περὶ Ῥόδον καὶ Ἰωνίαν σοφιστεύων κατεβίωσεν.* Fortasse auspiciis eius schola Rhodiaca instituta est, unde fieri poterat, ut traderentur quae legimus: dixisse Aeschinem, se grammaticam, non artem rhetoricam docere posse ([54]); item quae respondisset Rhodiis admirantibus orationem pro Ctesiphonte Demosthenicam quam legisset: „Quanto magis admiremini, si audissetis ipsum!" ([55]) At in proclivi erat scholae magistrum facere eum, quem magistri filium eundemque adolescentem sublevasse patrem, etiam atque etiam legebant. Nunquam vero tamquam sophista Athenis dicendi artem docuit, utpote qui natura magis et vitae rationibus quam studio ac consilio orator publicus exstitisset; quod si fecisset, fierine poterat, ut Demosthenes huius rei mentionem faceret nul-

---

([51]) Philostr. vit. A. III. *Τὸν δὲ αὐτοσχέδιον λόγον ξὺν εὐροίᾳ καὶ θείως διατιθέμενος τὸν ἔπαινον τοῦτον πρῶτος ἠνέγκατο. Τὸ γὰρ θείως λέγειν οὔπω μὲν ἐπεχωρίαζε σοφιστῶν σπουδαῖς, ἀπ' Αἰσχίνου δὲ ἤρξατο θεοφορήτῳ ὁρμῇ αὐτοσχεδιάζοντος, ὥσπερ οἱ τοὺς χρησμοὺς ἀναπνέοντες.* cfr. Phot. cod. 61. Suidas s. v. *Αἰσχ.* haec parum venuste e Philostr. compilata habet (Bernhardy).

([52]) Philostr. vit. soph. lib. I. p. 481: *τῆς δὲ δευτέρας (σοφιστικῆς) Αἰσχίνης ὁ Ἀτρομήτου, τῶν μὲν Ἀθήνησι πολιτικῶν ἐκπεσών, Καρίᾳ δὲ ἐνομιλήσας καὶ Ῥόδῳ. Καὶ μετεχειρίζοντο τὰς ὑποθέσεις κατὰ τὴν τέχνην οἱ μὲν ἀπὸ Αἰσχίνου, οἱ δὲ ἀπὸ Γοργίου κατὰ τὸ δόξαν.* Idem nomen sophistarum tribuitur praeter Aeschinem Lysiae, Antiphonti aliisque; locos cit. vide ap. Kayser ad Philostr. l. l. I. p. 484. Phot. cod. 61: *λέγεται δὲ οὗτος πρῶτος ἐκεῖσε σχολάζων τὰ πλάσματα καὶ τὰς λεγομένας μελέτας συνθεῖναι.*

([53]) Locos omnes iam vide citatos in Clintonis F. H. p. 183. ed. Kr.

([54]) Libanius vit. Aesch. p. 11.

([55]) Cic. de orat. III. 56. Plin. nat. hist. 7, 30. epist. II. 3, 10. Spalding. ad Quinctil. XI. 3, 6. Philostr. vit. Aesch. IV. ed. Kayser. Phot. cod. 61.

lam? (56) Verosimillimum igitur videtur hoc. Aeschines causa illa gravissima victus, ut cavillationes dicaces et morosas fugeret tum civium tum ceterorum Graecorum, inter quos iudicii exitum (e tota enim Graecia audiendi causa celeberrimos oratores certantes concursum fuit) mox divulgari oportebat, Athenas et Graeciam ultro reliquit, in Asiam se contulit, ubi otiosam et quietam senectutem degeret. Erat enim tunc (Ol. 112. 3) prope sexagenarius. Dives pedetentim factus erat (57), neque angustiis ergo victum ullo modo sibi parare cogebatur; verum proficiscens per Cariam et Ioniam Rhodi saepius ac libenter morabatur, ibique a Rhodiis litterarum studiosis rogatus utriusque orationem Ctesiphonteam suavissima sua et altissima voce recitavit, indeque summam admirationem cum sui tum adversarii excitavit. At artem rhetoricam Rhodiis rogantibus non docuit, ne ipsum quidem se scire respondens; neque in causis tractandis versari illis hortantibus utique voluit (58). Itaque per aliquod tempus otiatum Rhodo inde Samum insulam eum se contulisse tradunt, ibique non multo post mortuum esse (Phot. cod. 61. Pseudo-Plut.). Num septuagesimum quintum agens mortuus sit (Ol. 116. 4. a. 313.), quod Apollonius refert, in dubio haeret, cum confundat Apollonius cum alio nescio quo una cum Demosthene interfecto ab Antipatro. Vixisse etiam videtur, cum nuntius

---

(56) Omnino consentio iis, quae Bernhardy in hist. litter. Graec. p. 378 statuit: „Die Rhetorik der Asiatischen u. Rhodischen Schule steht in gar keinem Zusammenhange mit dem Verfall der Attischen Beredsamkeit; wenn gleich die Namen des Aeschines u. Demetrius Phalereus als Vermittler zwischen Altem u. Neuem scheinbar eingeschoben werden. ... Noch weniger kann von Aeschines die Rede sein, welchen zwar Sammler wie V. X. Or. p. 840. D. (σχολὴν καταστησάμενος ἐδίδασκε) u. der Biograph des Aeschines selber zum Schulmeister machen, die guten Gewährsmänner hingegen nur die Kenntniſs der Beredsamkeit (Quinctil. XII. 10, 11.), unter anderem auch durch Mittheilung seiner Reden nach der Insel verpflanzen lassen, welche später Athenische Lehrmeister besuchten, Diog. L. IV. 49."

(57) Dem. de cor. p. 271: πλούσιος ἐκ πτωχοῦ διὰ τουτουσὶ γεγονώς. cfr. ibid. p. 239: δῆλον γὰρ ὅτι σὺ μὲν ἀλγεῖς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν, Αἰσχίνη, καὶ τοὺς Θηβαίους ἐλεεῖς, κτήματα ἔχων ἐν τῇ Βοιωτίᾳ καὶ γεωργῶν τὰ ἐκείνων. cf. Dem. περὶ παραπρ. p. 386 init. Schol. ad Timarch. p. 124 in edit. Tim. orat. Franke: καὶ γὰρ εἶχεν ἀγρὸν ὁ Αἰσχίνης ἐν Πύδνῃ τῆς Μακεδονίας. At Demosthenes gravius ac saepius Aeschinem obiurgasset, si non iusto modo illas possessiones tenuisset. Libanius in vita p. 10 non audiendus est.

(58) Anonymus in vita: ἔνθα δεομένων αὐτοῦ Ῥοδίων τὴν τέχνην διδάξαι τὴν ῥητορικήν, ἀρνήσασθαι εἰπόντα μηδ᾽ αὐτὸν εἰδέναι. δίκας γοῦν κελευόντων εἰπεῖν, οὐδὲ τοῦτο θελῆσαι· συμβαλόντα, ὅτι ἐν τῇ πατρίδι ἡττηθείς, κομιδῇ γ᾽ ἂν ἐπὶ γῆς ἀλλοτρίας διαφθαρῆναι.

Alexandri mortis Ol. 114. 2 afferebatur, si quidem credere licet quod narrant Philostratus, Photius in cod. 61, Pseudo-Plutarchus, Anonymus, Aeschinem ad Alexandrum, qui Babylona et Susa venturus esset, se conferre voluisse, et nuntio mortis allato prohibitum esse. Apparet hoc non referri posse ad tempus causae Ctesiphonteae proximum, id quod omnes illi scriptores volunt. At nihili hoc faciam.

§. 8.

Aeschines erat hilari animo, vini amans, iucundus et delectationi natus, laetis circulis commodus ([59]); nobilissimus quisque familiaritatem eius et consuetudinem expetebat: amicissimus erat Eubulo, Nausicli, Phocioni viro honestissimo, acceptissimus Philippo, Alexandro, Antipatro; erga parentes piissimus, de quibus libenter loquitur, a calumniis adversarii eos defendens; cum fratribus et confinibus concordia coniunctus, qui ad unum omnes cum illis ei amicis male gestae legationis reo aderant. Bonam faciem habebat, sed iam mature frequentem canitiem ([60]). Exstat vultus Aeschinis marmoreus primo ab E. T. Visconti in Mus. Pio-Clement. VI. tab. 36 editus, repetitus in eiusdem Iconogr. Grecque I. p. 258. tab. 29, qui verbis Fr. Passovii describitur his: „Ein schönes marmornes Brustbild, in dem Landhause des Cassius gefunden, jetzt eine Zierde des Vaticans, zeigt ihn als einen athletisch kräftigen, sehr fleischigen Mann, steif durch erkünstelten Anstand, offnen, lebenslustigen und genufsfähigen Angesichts ohne irgend etwas eigenthümlich hervortretendes, aber bequeme und gefällige Übereinstimmung aller Züge; die breite Unterlippe unedel wegwerfend; nur das Profil von Stirn und Nase würdig und fest, die Wölbung der Augenknochen vorzüglich schön, und im Aufblicke tragische Erhebung."

([59]) Philostr.: ὁ μὲν Αἰσχ. φιλοπότης τε ἐδόκει καὶ ἡδὺς καὶ ἀνειμένος, καὶ πᾶν τὸ ἐπίχαρι ἐκ Διονύσου ἠρηκὼς ... διακεχυμένος τε καὶ ἡδὺς ἐφαίνετο τοῖς συμπρέσβεσιν.

([60]) Aesch. adv. Tim. p. 7. 35: καὶ ἔστιν ἡμῖν τουτὶ πέμπτον καὶ τετταρακοστὸν ἔτος· καὶ ἐγὼ μὲν τοσαυτασὶ πολιὰς ἔχω, ὅσας ὑμεῖς ὁρᾶτε, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνος.

Anno h. s. decimo septimo ego Fridericus Ewaldus Stechow natus sum Spandoviae ante d. xv Cal. Sept. patre Io. Frid. Stechow, ad aedem Nicolaitanam apud Spandovienses Archidiacono, et matre Aemilia e gente Herzbergiana. Primum eruditionis cursum intra parietes feci patre dilectissimo auctore et duce. Post decimum quartum aetatis annum agens inter gymnasii Leucophaei Berolinensis tertii inferioris ordinis discipulos adscriptus sum a beato Koepkio. Quodsi unumquemque eorum, qui illius scholae institutione fructi sunt, velut alteram matrem colere ac recolere illam pia mente constat, equidem, qui et defuncti rectoris ceterorumque superstitum et ereptorum usus sum humanitate atque eruditione magistrorum, qua ratione rependere possim quae debeo, modum nescio ullum: sin in strenua atque sollerti eius quam quisque norit artis tractatione et parentes et magistri praemium aliquod laborum reperire solent, equidem quantum valebo operam daturus sum, ne illis ignominiae sit me suum habuisse alumnum. Vere anni trigesimi septimi nomen professus sum apud ordinis theologorum Decanum tunc spectabilem Hengstenberg Rectoris munere fungente Magn. Hefftero. Etenim in animo tunc habebam praeter S. S. Theologiae studia philologiae cursum aliquem instituere. Mox misso hoc consilio, quia vires tanto instituto non sufficere cognoveram, philosophiae studiosis adscriptus antiquitatis studia persequi incipiebam. Audivi igitur praestantissimos huius scholae doctores Boeckhium Lachmannum Bekkerum Zumptium Heysium Droysenum Rankium Ritterum Trendelenburgium Ohmium: quibus debitam gratiam nullo temporis locique discrimine abiecturum me sincere et ingenue promitto.

SENTENTIAE CONTROVERSAE.

Non fuisse censeo cur Anaxini sive Archini (quod non mutandum) ap. Dem. de cor. p. 272 fin. Dinarch. adv. Dem. p. 98. § 64 causa hodierno vocabulo Justizmord diceretur.

Apud Lysiam adv. Eratosth. or. 12. § 66 salvam videri scripturam πραοτέρους.

Eidem in or. ὑπὲρ τοῦ στρατιώτου 9, 2 servari posse vulgatam lectionem δι᾽ εὔνοιαν.

Quas apud Phot. lex. p. 426, 12. Gramm. Seg. p. 430, 16. Argum. Avium p. 3 Dindf. invenire sibi visi sunt VV. DD. numerorum notationes, quibus ordo fabularum indicaretur, eas aut recta interpretatione aut probabili emendatione elevari.

Moeridis Atticistae unum superesse videri codicem Coislinianum 345 suo iure affirmasse Bekkerum.

Nullum condi posse in theologia apologetices systema.

Non recte Meierum de bon. damn. p. 102. n. 339 sic statuisse, quasi usquam praeter Demosthenem Phil. or. 9. § 42 sqq. et grammaticos, qui illum ipsum respiciunt locum, ἄτιμος idem valuerit quod ἀτιμώρητος. cfr. Spengelii appendix ad comm. de Philippica tertia.

Non debuisse attrectari nuper Beckeri quod in Charicle persecutus est institutum.

